

Зацепіна А. Д.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Проблема агресивності одна із самих значних проблем вітчизняної та світової психології. Агресію як явище вивчали у різних аспектах, з точки зору різних наукових напрямів. Але й досі немає єдності у поглядах на цей феномен. З точки зору деяких дослідників, агресія є народженою, біологічно обумовленою, у кожного з нас у тій чи іншій мірі присупня агресія. Питання лише в тому, які форми вона приймає, якою вона може бути. З точки зору інших наукових напрямів, агресія – це негативне явище, яке формується соціальними відносинами. Дестабілізація економіки, спад виробництва, зниження жипевого рівня в країні, руйнування старої системи цінностей і стереотипів, що регулювали відносини особи з суспільством, - все це хворобливо переживається населенням, відображаючись на його соціальному самопочутті. Соціальні кризові процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, негативно впливають на психологію людей, породжують тривожність, напруженість, озлобленість, жорстокість і насильство. Тривожним симптомом є зростання числа неповнолітніх з деліантною поведінкою, що виявляються в асоціальних діях (алкоголізм, наркоманія, порушення громадського порядку, хуліганство, вандалізм та ін.). У крайніх формах стали виявлятися жорстокість і агресивність. Різко зросла злочинність серед молоді. З'являється все новий вигляд поведінки, що відхиляється: підлітки беруть участь у воєнізованих формуваннях, в рекеті, співробітничать з мафією. В порівнянні з недавнім минулим, зросло число тяжких злочинів, буденна свідомість фіксує збільшення конфліктів і фактів агресивної поведінки людей. Ми є свідками зміни всієї соціальної структури суспільства, інтенсивних процесів розшарування населення за майновою ознакою, по відношенню до різних форм власності. На ґрунті соціальних суперечностей виникають міжгрупові і міжособові конфлікти. Почастішали випадки групових бійок, що носять запеклий характер. Агресивну поведінку не можна оцінювати як негативну. Виникаючи в критичній ситуації, вона виконує захисну функцію, іноді функцію вирішення сформованого конфлікту. Найчастіше агресивна поведінка спостерігається у дітей при кризі вікових періодів. Це свідчить про те, що жити дитині стає складніше: будь-яку важку ситуацію в момент вікової кризи підліток переживає важче. Отже, проблема агресивності теоретично вивчена дуже мало. Ця проблема має давню історію. Більшість дослідників в нашій країні (Воронов, Марініна, Можгинський, Реан, Савіна, Семенюк, Фурманов) і за кордоном (Бандура, Уотсон) займалися проблемою агресії, але до однакового рішення не прийшли, тому що вона складна і багатогранна і, отже, одного рішення не має. Людина розвивається шляхом поступового знаходження самостійності, уміння висловлювати свою думку без допомоги дорослих. Не можна залишати без уваги розвиток позитивних сторін агресивності і попередження її негативних рис. Для цього необхідно зрозуміти її природу, походження і сам зміст цього терміна. Необхідність цього ґрунтується на тому, що термін агресія часто використовується в широкому контексті і через це вимагає серйозного «очищення» від цілого ряду нашарувань. Це, насамперед пов'язано з тим, що соціально небезпечні наслідки агресивної поведінки додали йому тільки негативний зміст. Тому ця проблема викликає інтерес у психологів та педагогів.

Роботу виконано під керівництвом доцента кафедри Практичн.психол. Казарової А.М.